

CLOZAPINE DRANK

1 Werking en toepassingen

Clozapine behoort tot de **atypische antipsychotica**. Het vermindert in de hersenen het effect van natuurlijk voorkomende stoffen, voornamelijk dopamine. Hierdoor verminderen psychosen en onrust.

Artsen schrijven het voor bij **psychose, schizofrenie, bewegingsstoornissen, manie, depressie en onrust**.

Psychose

Verschijnselen

Bij een psychose ervaart men zichzelf en de wereld om zich heen anders dan de werkelijkheid. Men spreekt dan van wanen en hallucinaties. Psychotische mensen wantrouwen hun omgeving vaak en zijn verward. Een psychose kan voor zowel de patiënt als de omgeving zeer beangstigend zijn.

Oorzaken

Psychosen kunnen in verschillende situaties optreden, bijvoorbeeld bij schizofrenie, depressiviteit, tijdens een manie bij manische depressiviteit, bij dementie, alcoholontwenning, extreme angst of bij vergiftigingen zoals van alcohol, drugs en sommige medicijnen. Het wordt in de laatste gevallen ook vaak een delirium genoemd. Een delirium duurt veel minder lang dan een psychose.

Behandeling

Clozapine wordt gebruikt wanneer andere antipsychotica niet of onvoldoende helpen. Dit komt voor bij ongeveer 10 procent van de mensen met psychosen. Het kan 1 tot 6 maanden duren voordat verbetering optreedt. De werkingsduur van één dosis is 12 tot 24 uur.

Het wordt ook gebruikt als iemand een ziekte heeft, waarbij andere antipsychotica niet gebruikt mogen worden, bijvoorbeeld als er een psychose optreedt bij de ziekte van Parkinson.

Schizofrenie

Verschijnselen

Schizofrenie is een psychische aandoening met stoornissen in het denken, het waarnemen en het gevoelsleven. De belangrijkste verschijnselen bij schizofrenie zijn de psychoses en verwardheid.

Bij een psychose ervaart men zichzelf en de wereld om zich heen anders dan de werkelijkheid. Men spreekt dan van wanen en hallucinaties.

Mensen met schizofrenie voelen zich vaak ook depressief, angstig, schuldig of gespannen, waardoor zij zichzelf kunnen verwaarlozen, moeilijk sociale contacten leggen en zich afsluiten van de buitenwereld. Men noemt dit de 'negatieve verschijnselen' van schizofrenie.

Werking

Clozapine onderdrukt de verschijnselen van een psychose en de 'negatieve verschijnselen'. Het kan 1 tot 6 maanden duren voordat verbetering optreedt. Hierboven leest u hoe clozapine werkt bij psychosen.

Bewegingsstoornissen door geneesmiddelen

Verschillende geneesmiddelen, waaronder antipsychotica kunnen bewegingsstoornissen veroorzaken. Antipsychotica worden gebruikt bij psychoses, schizofrenie en ernstige verwardheid. Als ernstige bewegingsstoornissen optreden, wordt meestal gestopt met het antipsychoticum of overgestapt op een ander antipsychoticum. Als stoppen niet mogelijk is en overstappen op een ander middel onvoldoende helpt, kan uw arts clozapine voorschrijven om bewegingsstoornissen te verminderen.

Werking

De tabletten werken enkele uren na inname. U merkt dit in het begin vooral aan het optreden van de bijwerkingen. Na enkele dagen van gebruik zult u merken dat de bewegingsstoornissen afnemen.

Manie

Verschijnselen

Een manie is een periode van overdreven opgewektheid, met veel onrealistische plannen en acties. Mensen steken zich in deze periode vaak in de schulden en ondernemen activiteiten waar ze later spijt van hebben. Soms heeft men ook last van wanen en hallucinaties.

Meestal treedt een manie op bij iemand die lijdt aan manische depressiviteit. Bij deze ziekte wisselen ernstig depressieve periodes zich af met manische periodes.

Soms komen ze min of meer gelijktijdig voor en heeft men tijdens de manische periode ook depressieve gevoelens.

Behandeling

Bij een manie schrijven artsen lithium of valproïnezuur voor, of een antipsychoticum, bijvoorbeeld olanzapine. Soms worden beide gecombineerd. Clozapine wordt pas gebruikt wanneer andere antipsychotica niet of onvoldoende helpen.

Werking

De rustgevende werking van clozapine treedt binnen enkele dagen in. De werkingsduur van één dosis is 12 tot 24 uur.

Depressie

Verschijnselen

Bij depressiviteit is er sprake van een sombere stemming, geen interesse en plezier meer in de dingen van het leven. Iemand die depressief is, voelt zich vaak waardeloos en heeft schuldgevoelens. Ook kunnen mensen met depressiviteit snel geïrriteerd zijn en moeite met inslapen of doorslapen hebben. Bij een zeer ernstige depressie treden soms wanen en hallucinaties op (zie 'psychose' hierboven). Dit heet ook wel een psychotische depressie.

Werking

Hierboven leest u hoe clozapine werkt bij psychoses.

Onrust

Door psychiatrische aandoeningen kunnen mensen soms zeer onrustig, agressief of angstig zijn.

Behandeling

Als dit niet op een andere manier goed onder controle is te krijgen, schrijven artsen rustgevende medicijnen voor. Meestal is dat een antipsychoticum, zoals risperidon of olanzapine. Als deze middelen niet goed werken, kan in uitzonderlijke gevallen clozapine worden gebruikt.

Werking

Clozapine vermindert onrust, angst en agressiviteit binnen een paar uur. De werkingsduur van 1 dosis is langer dan 24 uur.

2 Bijwerkingen

Behalve het gewenste effect kan dit medicijn bijwerkingen geven.

De belangrijkste bijwerkingen zijn de volgende.

Regelmatig (bij meer dan 30 op de 100 mensen), vanaf het begin of bij verhoging van de dosering

- **Sufheid, slaperigheid** en vermindering van het reactie-, concentratie- en coördinatievermogen. Voorkom ongelukken in het verkeer, maar ook bij andere activiteiten thuis en op het werk, bijvoorbeeld wanneer u een ladder beklimt, apparaten bedient en op het werk iets bewaakt of controleert. Ook als u 's nachts uit bed moet om naar het toilet te gaan, kunt u minder controle over uw spieren hebben en daardoor sneller vallen.
- **Gewichtstoename**, door een toename van de eetlust en een veranderde stofwisseling. Omdat de gewichtstoename onder andere komt door een toename van de eetlust, is het belangrijk minder te eten dan u zou lusten. Dat is voor veel mensen erg moeilijk. Raadpleeg daarom uw arts of een diëtist als u inderdaad aankomt. Zij kunnen u helpen hiermee om te gaan.
- **Duizeligheid** of **zwart voor de ogen**, vooral bij opstaan uit bed of uit een stoel. Dit gaat in het algemeen over als uw lichaam zich heeft ingesteld op het medicijn. Dit is meestal binnen enkele dagen tot weken. Mensen met **hartfalen** kunnen hier meer last van hebben. Als u zich

duizelig voelt, sta dan niet te snel op uit bed of van een stoel. U kunt dan het best even liggen en de benen wat hoger leggen, bijvoorbeeld op een kussen. Blijft u last houden, bespreek dit dan met uw arts. Mogelijk kunt u het medicijn 's avonds innemen, dan heeft u overdag minder last van duizeligheid.

- **Kwijlen**, vooral tijdens de slaap. Raadpleeg uw arts als u hier veel last van heeft.
- **Droge mond**, keelpijn, verstopte neus en slikklachten. Als u veel last heeft van een droge mond kunt u de aanmaak van speeksel stimuleren met (suikervrije) kauwgom of door te zuigen op ijsblokjes. Deze klachten gaan meestal over als u gewend bent geraakt aan dit medicijn.
- **Droge ogen** en wazig zien, doordat u minder traanvocht aanmaakt. Vooral mensen met contactlenzen hebben hier snel last van. Het gaat meestal over als u gewend bent geraakt aan dit medicijn. Neem contact op met uw arts als de klachten blijven of als u veel last heeft van oogirritatie. Mogelijk is een ander antipsychoticum geschikter. Als u het **syndroom van Sjögren** heeft, een aandoening waarbij de slijmvliezen van onder andere mond en ogen droger zijn dan normaal: u kunt meer klachten krijgen.
- **Verstopping** (obstipatie). Eet vezelrijke voeding en drink veel. Het gaat meestal over als u gewend bent geraakt aan dit medicijn.
- **Plasproblemen**, door minder controle over de spieren van de blaas. Daardoor kunt u last krijgen van ongewild urineverlies, maar ook moeite krijgen met plassen of om de blaas helemaal leeg te maken. Deze klachten verergeren bij een vergrote prostaat. Door achterblijven van urine in de blaas heeft u ook meer kans op blaasontsteking. Neem contact op met uw arts als u als u problemen krijgt met plassen.

Soms (bij 10 tot 30 op de 100 mensen)

- **Snellere hartslag**. Raadpleeg uw arts als u hier veel last van heeft. Zelden kan ook een verhoogde bloeddruk voorkomen.
- **Problemen met vrijen**. Bij mannen: moeilijker krijgen van een erectie. Bij vrouwen: moeilijker krijgen van een orgasme. Bij mannen en vrouwen: minder zin om te vrijen.
- **Afvlakking van het gevoelsleven**, verlies van initiatief en activiteit, gevoel opgesloten te zitten en een gevoel van leegte.

Zelden (bij 1 tot 10 op de 100 mensen) treden de volgende bijwerkingen op in het begin van de behandeling. Ze gaan na een paar weken weer over

- **Misselijkheid**, braken en verminderde eetlust. Neem clozapine dan met wat voedsel in, bijvoorbeeld bij de maaltijd.

Zelden (bij 1 tot 10 op de 100 mensen)

- **Bloedafwijking**, namelijk een tekort aan witte bloedlichaampjes. De kans hierop is het grootst in de eerste 6 maanden van de behandeling. Uw arts zal uw bloed regelmatig controleren op eventuele afwijkingen. Als u ineens onverklaarbare **koorts of keelpijn** krijgt, moet u direct contact opnemen met uw arts.
- **Teveel glucose** (suiker) in het bloed. Raadpleeg uw arts als u ongewoon veel dorst heeft en veel moet plassen. Als u **diabetes** heeft, is het belangrijk vaker uw bloedglucose te controleren, omdat dit medicijn de hoeveelheid glucose in het bloed kan verhogen.
- **Teveel cholesterol** en andere vetten in het bloed. Deze kunnen zich ophopen in de bloedvaten, waardoor trombose kan ontstaan (zie bij zeer zelden). Uw arts zal jaarlijks uw cholesterol en/of vetgehalte controleren en in het eerste jaar van de behandeling vaker. Als u al een te hoog cholesterol en/of vetgehalte in uw bloed heeft, zal uw arts u daar extra op controleren.
- **Verhoogde bloeddruk**. Ook dit is een risico voor hart- en vaatziekten. Het is aan te raden de bloeddruk jaarlijks te laten controleren.

- **Bewegingsstoornissen**, zoals rusteloosheid (akathisie), plotselinge spiertrekkingen in hoofd, mond of gezicht (dystonie) en spierstijfheid (parkinsonisme). Akathisie kan zich ook uiten in niet stil kunnen zitten, wiebelen met voet of hand, onrustgevoelens. En parkinsonisme in trillen, moeite met bewegen, lopen of spreken. Door deze bijwerkingen kunt u ook spier- of gewrichtspijn krijgen. Sommige bewegingsstoornissen beginnen binnen enkele dagen na de eerste dosis of na een dosisverhoging. Het kan ook na langdurig gebruik ontstaan, of pas na stoppen. Soms verdwijnt het binnen een paar dagen. Raadpleeg uw arts als u lijdt aan de **ziekte van Parkinson**. De verschijnselen kunnen door dit medicijn verergeren. Misschien kan de arts een ander medicijn voorschrijven. Overleg met uw arts als u bewegingsstoornissen merkt. Soms kan uw arts de dosering verlagen of u een ander medicijn voorschrijven waar u minder last van krijgt. Ook zijn medicijnen mogelijk die de bewegingsstoornissen tegengaan. Zeer zelden ontstaan '**late bewegingsstoornissen**' (tardieve dyskinesie) U merkt ze in eerste instantie aan zuig-, kauw- en smakbewegingen, bewegingen van de tong en grimassen en tics van het gezicht. Of aan buig- en strekbewegingen van vingers en tenen, dansachtige bewegingen van armen en benen en zwaai- of draaibewegingen van schouders en bekken. Als deze bijwerkingen ontstaan is dat meestal na langdurig gebruik (meerdere maanden). Soms komen ze pas aan het licht als u met dit medicijn bent gestopt. Na stoppen nemen de verschijnselen na verloop van tijd af, maar bij een deel van de mensen gaat deze bijwerking niet meer helemaal over.
- **Verstoorde lichaamstemperatuur** (koorts, het vaak warm of koud hebben, te veel of te weinig zweten). Raadpleeg uw arts als u hier veel last van heeft.
- **Hoofdpijn**. Raadpleeg uw arts als u hier veel last van heeft.

Zeer zelden (bij minder dan 1 op de 100 mensen)

- **Maligne neurolepticasyndroom**. Dit is te merken aan onverklaarbare koorts, zeer stijve spieren, sufheid, hartkloppingen en ernstig zweten. Neem bij deze verschijnselen onmiddellijk contact op met uw arts. Als het optreedt, is dat meestal tijdens de eerste 2 weken van het gebruik of binnen 2 weken na een verhoging van de dosering.
- Bloedstolsels in de bloedbaan (**trombose**). Dit vergroot de kans op vaataandoeningen, zoals een trombosebeen of beroerte. De verschijnselen van trombose kunnen zijn pijnlijke zwelling van het been of plotselinge kortademigheid. Neem bij deze verschijnselen meteen contact op met uw arts. Mensen die al eerder trombose hebben gehad of die medicijnen gebruiken tegen trombose hebben hier meer kans op.
- **Hartritmestoornissen**. U merkt dit soms alleen aan plotselinge duizelingen of als u even wegraakt. Vooral mensen met de hartritmestoornis **verlengd QT-interval** hebben hier meer kans op. Gebruik dit medicijn NIET als u deze hartritmestoornis heeft.
- Bij mensen met **epilepsie** kan een aanval worden uitgelokt. Overleg met uw arts of u dit medicijn kunt gebruiken.

Raadpleeg uw arts als u te veel last heeft van één van de bovengenoemde bijwerkingen of als u andere bijwerkingen ervaart waar u zich zorgen over maakt.

Heeft u last van een bijwerking? Meld dit dan bij het bijwerkingencentrum lareb (www.lareb.nl). Hier worden alle meldingen over bijwerkingen van medicijnen in Nederland verzameld.

3 Hoe, wanneer en hoe lang?

Hoe?

Meet de juiste hoeveel af met een maatlepel of maatbeker. Spoel deze na gebruik af met water.

Hoe lang?

Schizofrenie

Is de psychotische periode voorbij, dan zult u dit medicijn meestal nog lange tijd moeten gebruiken.

Anders is de kans op om een nieuwe psychose (terugval) te groot. De arts zal de dosering in die periode meestal wel verlagen.

- Als u voor het eerst een psychose heeft gehad, dan moet u dit medicijn meestal nog tot 1 of 2 jaar na uw herstel gebruiken, voor u kunt proberen te stoppen. Alleen in uitzonderlijke gevallen, als u erg snel bent hersteld, kan worden geprobeerd een half jaar na herstel te stoppen. Dit moet dan wel onder goede begeleiding en de kans op terugval is dan nog steeds groter.
- Heeft u al eerder een psychose gehad, dan moet u meestal de rest van uw leven een antipsychoticum blijven gebruiken.

Manie en depressie

Als de ergste onrustige verschijnselen zijn verdwenen, kan de arts adviseren het gebruik van clozapine langzaam af te bouwen. Lithium of valproïnezuur moet u dan meestal nog wel blijven gebruiken. Soms adviseert de arts om door te gaan met clozapine, om een nieuwe manie of depressie te voorkomen.

Onrust

Clozapine wordt meestal gedurende meerdere jaren gebruikt door mensen met ernstige onrust, agressiviteit of angst, zoals mensen met dementie, verstandelijk gehandicapten en mensen met autisme. De dosering wordt meestal wel verlaagd als de verschijnselen afnemen.

4 Dosis vergeten?

Het is belangrijk dit medicijn consequent in te nemen. Mocht u toch een dosis vergeten zijn:

- U gebruikt dit medicijn **1 keer per dag**: duurt het nog meer dan 8 uur voor u de volgende dosis normaal inneemt? Neem de vergeten dosis dan alsnog in. Duurt het nog minder dan 8 uur? Sla de vergeten dosis dan over.
- U gebruikt dit medicijn **2 keer per dag**: duurt het nog meer dan 4 uur voor u de volgende dosis normaal inneemt? Neem de vergeten dosis dan alsnog in. Duurt het nog minder dan 4 uur? Sla de vergeten dosis dan over.

5 Autorijden, alcohol, voeding

autorijden?

Het kan gevaarlijk zijn aan het verkeer deel te nemen als u dit medicijn gebruikt. Dit komt door bijwerkingen, zoals sufheid, slaperigheid, duizeligheid en wazig zien. U mag de eerste paar dagen dat u dit medicijn gebruikt niet autorijden. Rijd ook geen auto als de dosering omhoog gaat. Pas nadat u gedurende een paar dagen dezelfde dosering gebruikt, mag u weer autorijden.

Na een paar dagen zijn de meeste mensen voldoende gewend geraakt aan de effecten. U mag dan weer autorijden. Maar doe dat alleen als u geen last meer heeft van de bijwerkingen.

Let op: ook psychoses, schizofrenie, manie of ernstige depressie kunnen een reden zijn dat u niet mag autorijden. Overleg met uw arts of dat bij u het geval is. Wilt u meer informatie over autorijden bij bepaalde aandoeningen? Kijk dan op de website van het CBR (www.cbr.nl).

alcohol drinken?

Alcohol versterkt het versuffende effect van dit medicijn. Ook als u hier niets meer van merkt omdat u gewend bent geraakt aan dit medicijn, kunt u door het gebruik van alcohol erg suf worden. Beperk daarom het gebruik van alcohol en drink het liever niet.

roken?

Roken versnelt de afbraak van dit medicijn. Als u stopt met roken, kan de hoeveelheid van dit medicijn in het bloed toenemen. Hierdoor kan het sterker werken of bijwerkingen geven. Overleg met uw arts voordat u gaat stoppen met roken. Het kan nodig zijn dat uw arts de dosering dan verlaagt.

Overleg ook met uw arts als u lange tijd niet heeft gerookt en (weer) bent begonnen. Dan is het misschien nodig dat uw arts de dosering van dit medicijn juist verhoogt.

alles eten?

U mag alles eten.

6 Mag ik clozapine gebruiken met andere medicijnen?

Dit medicijn heeft wisselwerkingen met andere medicijnen. In de tekst hieronder staan alleen de werkzame stoffen van deze medicijnen, dus niet de merknamen. Of uw medicijn een van die werkzame stoffen bevat, kunt u nagaan in uw bijsluiter onder het kopje 'samenstelling'.

De medicijnen waarmee de belangrijkste wisselwerkingen optreden, zijn de volgende.

- Andere medicijnen die het reactievermogen verminderen. Bij deze medicijnen is vaak op de verpakking een **gele waarschuwingssticker** geplakt. De effecten op bijvoorbeeld de rijvaardigheid versterken elkaar. Rijd geen auto als u meer van dergelijke medicijnen gebruikt.
- Bepaalde medicijnen tegen een depressie: **fluoxetine**, **fluvoxamine** en **sertraline**. De hoeveelheid clozapine in het bloed kan stijgen, waardoor de werking en de bijwerkingen sterker worden. Overleg hierover met uw arts.
- **Ciprofloxacin**, een antibioticum. Ciprofloxacin verhoogt de hoeveelheid clozapine in uw bloed. Hierdoor kunnen de werking en de bijwerkingen van clozapine sterker worden. Overleg hierover met uw arts. Mogelijk krijgt u dan een ander antibioticum of wordt de hoeveelheid clozapine in uw bloed regelmatig gemeten.
- Sommige **medicijnen tegen hiv**. Vraag aan uw apotheker om welke medicijnen dit gaat.
- Sommige **medicijnen tegen kanker**. Vraag aan uw apotheker om welke medicijnen dit gaat. De werking of bijwerkingen van deze medicijnen kunnen veranderen. Overleg hierover met uw arts.

Sommige medicijnen kunnen **de hoeveelheid clozapine in het bloed verminderen**, namelijk de volgende.

- De **medicijnen tegen epilepsie** carbamazepine, fenobarbital, fenytoïne en primidon.
- **Omeprazol**, een medicijn tegen maagzuur.
- **Rifampicine** en **rifabutine**, medicijnen tegen tuberculose.
- **Sint-janskruid** (hypericum), een kruidenmiddel tegen depressieve klachten. Overleg met uw arts.

Als u één van deze medicijnen gebruikt, zal uw arts de hoeveelheid clozapine in het bloed regelmatig meten. Twijfelt u eraan of een van de bovenstaande wisselwerkingen voor u van belang is? Neem dan contact op met uw apotheker of arts.

7 Zwangerschap en borstvoeding

Zwangerschap

Overleg met uw arts. U kunt dit medicijn beter NIET gebruiken als u zwanger bent of binnenkort wilt worden. Over het gebruik van dit medicijn tijdens de zwangerschap is nog te weinig bekend. Wel is bekend dat er problemen kunnen ontstaan als u dit medicijn gebruikt in de laatste periode van de zwangerschap. Het kind kan dan na de geboorte last hebben van bewegingsstoornissen en ontwenningverschijnselen. Dit is bijvoorbeeld te merken aan slecht drinken en veel huilen. Mogelijk kunt u (tijdelijk) overstappen op een ander medicijn.

Borstvoeding

Wilt u borstvoeding geven, overleg dan met uw arts. Het medicijn komt in de moedermelk en kan schadelijk zijn voor de baby. Misschien kunt u overstappen op een ander medicijn. Een medicijn waarvan wel bekend is dat u het veilig kunt gebruiken.

8 Wanneer niet gebruiken?

Wanneer mag ik dit medicijn niet gebruiken?

U mag dit middel niet gebruiken

- Wanneer bekend is dat u overgevoelig bent voor clozapine of een van de hulpstoffen in de drank. Vraag eventueel de exacte samenstelling van de capsules na in de apotheek.

Zie voor meer informatie ook de rubrieken 'Bijwerkingen' en 'Zwangerschap en borstvoeding'.

9 Stoppen

- Nee, veel mensen krijgen na stoppen met een antipsychoticum opnieuw een psychose. Het is daarom van belang vooraf goed met uw arts te overleggen.
- Als u gaat stoppen, bouw dan langzaam af over een **periode van minimaal 4 weken**. Als u geleidelijk afbouwt heeft u minder kans op meteen een nieuwe psychose. Bovendien voorkomt u daarmee ontwenningssverschijnselen, zoals zweten, misselijkheid, gebrek aan eetlust, diarree, angst, slapeloosheid, onrust, loopneus, spierpijn en vreemde gevoelswaarnemingen, zoals kriebels.
- De ontwenningssverschijnselen treden vaak pas 1 tot 4 dagen na plotseling stoppen op en zijn na twee weken meestal over. Niet iedereen heeft even veel last van ontwenningssverschijnselen. Kijk daarom hoe u reageert als u de dosering iets vermindert.

10 Samenstelling

Wat zit er in dit medicijn?

Clozapine 25 mg/ml drank bevat per ml 25 mg clozapine. Verder bevat de drank miglyol.

11 Bewaren

Hoe moet ik dit medicijn bewaren?

Bewaar de drank beneden 25 °C, niet in de koelkast of vriezer.

Als u nog vragen heeft, kunt u terecht bij uw apotheker.

12 Overige informatie

Deze informatie is bedoeld om u op eenvoudige wijze globaal inzicht te verschaffen in de voorgeschreven medicatie. De tekst is niet bedoeld volledig te zijn en u kunt er geen rechten aan ontleen.

Voor volledige informatie verwijzen wij u naar de bijsluitertekst of kunt u informatie inwinnen bij de ziekenhuisapothek. Het is belangrijk om problemen bij gebruik van dit geneesmiddel te melden aan uw arts of verpleegkundige. Dit zal het verantwoord gebruik van dit middel bevorderen.

Voor meer vragen over dit geneesmiddel kunt u contact (laten) opnemen met de ziekenhuisapothek. Telefoon: 0478-509200, fax: 0478-509215, e-mail: info@brocacefziekenhuisfarmacie.nl